

گەرانەو ە بۇ كوردستان گەرانەو ە بۇ تاراوگە يەكى دىكە

نەمەجد شاكەلى

بەش :چوارەم و كۆتايى

ئەو يەشى لە دەرتى ئەو بازەن يەو دەچىتەو ە كوردستان ە رگىز ئەو دياردانەى كە لەئەوروپا پىي راھاتووە لەگەلدا ژياو ە لەكوردستان نايبنييتتو تەنى دەولەتمەنترپوونى دەولەمەندانو دەسەلاتداران، لەسەر جىسابى ئازارو دەردەسەرىي ە ژارانو چەوسانندنەو ە ە ژارانو جىاوازيى چىنايەتتىو نەھامەتى خەلكە ە ژارەكە و دارزاوييان دەبينتت. كە ولاتىك و ەھا بىت، نابتە ولاتى ەھمووان، بەلكە ولاتى سەرتەلو دەستەبژارتىكى ەلپەرىستو كاسەلىسو خۇفۇشرو دۇو قەلەمفۇشە، كە كا بەنتىوى سياسەتو نەتەو ەو نىشتىمانەرەورى كا بەنتىوى ئابوورىو پۇرۇش كا بەنتىوى كارى فەرھەنگىيەو، كالو لەسەر يەك نەتەو ەو يەك ولات ەننۆو دەيدزنو دەپرووتىننەو ە. ئەوانە ەيزو توانستو كۆمەك ە ھۆى مانەو ەو بەردەوامىيان بەدەسەلاتەو گەرى دراو ە دەسەلاتە، ھۆى ژاينيان بۇ دەستەبەر دەكاتو دەسەلاتە، بۇ مەرامو ئارەزوو ەكانى خۇى بەكاريان دەياتو دەسەلاتە، نەخشەكانى خۇى لەرگىي ئەوانەو ە جىبەجى دەكاتو دەيگەيەننەتە جىجام. ئەوانەو دەسەلات تەواوگەرى يەكدينو ە ھويىرى يەك دۇو ەلئەدەشيلن. جۇرچ ئۇرۇيل دەلتى: "زانى سياسى، لەگەل جىاوازيى ەھموو حيزە سياسىيەكان، كە لەپارنرگانەو ە تا ئەناركىستان دەگرىتەو ە، سوورە لەسەر ئەو ەو دۇو ەك راست ببىرنىتتو تاوان جىگەى پىزلنگرتن بىت". لەكوردستانى "ئازاد و ديموكرات"دا،

سەرانى ولات خاوەنى تەواوى سامانو دارايى ولاتەكەنو تەواوى پارەوپوولى ولاتيان لەژىر دەستدایەو ەھىچ كەسەك نازاننیتو ناتواننیت بزاننیت چەنديان ەيەو موچەيان چەندە! . سەرانى كوردستان نەك ەەر لەشارەكانى كوردستان، بەلكە لەولاتانى دىكەيش خاوەنى دەيان خانوون. سەرانى كوردستان ەروا دەكەنو و پارە دەبەشنەو ەو بيشەرمانەش دەلن، كە لەپارەى تايەتى خۇيان و ەھا كارىك دەكەن. سەرانى كوردستان لەھەموو پۇرۇزەيەكى ئابوورىو ەو گەرخستنىكى سەرمایەدا، كە لەو ولاتە دەكرىت، بى ئەو ەو يەك پووليان لەئارادا دانابىت، نەك ەەر ھاوبەشى قازانچ، بەلكە بەشە زۆرەكەيشى بۇ خۇيان دەبەن. دەسەلات لەكوردستان دۇو لەگەل خەلكى كوردستاندا دەكاتو ەھميشە سياسەتى ەلئەلئە تاندىنى خەلكى كورد پىرۆ دەكاتو بەھىچ جۆرىك خواستەكانى گەلى كوردستان لەبەرچاو ناگرىتو پىچەوانەى ئەو خواستەنە ەنگاو دەنیت. ئەگەر لەولاتانىكى دىكەى ئەم جىھانە خەلك گومانى لەھەموو ەلسووكەوتو كىردارو گوتارىكى دەسەلات ەبىتو ەھميشە دەسەلات بە بەرپرس بزاننیت لەھەموو شتتىكادو ەردەم پرسىيارى لەمەپ ەھموو بابەتتەو ە بىتو ئاراستەى دەسەلاتى بكات، ئەوا كارەساتى ەھەرەمەزنىي كوردستانەكەى لەمەپ ئىمە ئەو ەو، ئىدى بەگۆرەى توانست، چ بەزۆر، پووبەرپووبوونەو ە بىت، يا

بەھاتوھاوارو قىرە قىرو دەنگەلرپىنو خۇپشاندان و رىپتوان و نووسىن بىت، ەھىچ يەككە ناپرسىتو دەسەلات و گىر ناھىننیتو تەنگ بەدەسسەلات ەلئانچنیتو پرسىيارى ئاراستە ناكات. لەترسى نەنرپىن و مالۆيراننەبوونو بەگىرەشۆيۆو ئازاوگىز لەقەلەم نەدان، كەس لەكوردستان ناوئىتت لەپىستى خۇيدا جبوولتتەو ە. دەسەلاتدارانى كوردستان دۇو بەنرخى راستى تاوان وەك رىزلنگرتن بەخەلكى كوردستان دەفۇشەنو ەو ئەو ەو لەبازنەى خۇياندا نىيە، كە خەلكى كوردە، دۇراوى ئەو بارو رەوشو ژيانەيەو ئەو ەيشى بەرندەى يەكەمە لەتەواوى ئەو كايانەدا، دەسەلاتداران خۇيانو ئەوانەن، كە لەبازنەى ئەواندا دەخولنەو ەو لەسەر خوانى ئەوان دەخۆنو دەخۆنەو ە.

سالى 1992، دوو سى ژۆرىك داوى گەرانەو ە لەسەفەرىكى كوردستان، لەكۆلانەكەى خۇماندا تووشم بوو بەتوشى ئېلېنۆر كالمېدە "Ellinor Calmhede" ەو، كە ژنىكى سوئدى نىشتەجى گەپەكى خۇمان بوو. ئېلېنۆر ژۆر بەگەرمىو دۇستانە باوەشى پىدا كىردم داوى بەخىزەنئانەو ەم پرسىيار لەمەپ كوردستانو چۆنەتى سەفەرەكەم، پرسىيارى ئەو ە لىكرىن، ەست بەجى دەكەم، كە گەراومەتەو بۇ سوئد. گوتم: " بەراستى ەست دەكەم گەراومەتەو بۇ ولاتى خۆم و كۆلىكم پى خۇشە، كە ولاتىك ەيە نىوى سوئدەو

خۇيشم بەقەرزدارى سوئد دەزانم، چونكە سالانىكە جىى كىردومەتەو ە پاراستومىو چ جىاوازيەكىش لەئىوان خەلكەكەى و مندا نەبوو ە. لەوى كوردستان، ولاتى نايبەكسانىو نارەواى، ەستم بەنامۆى دەكردو ەھىچ ەستم بەنارامى ئەدەكردو بىرى ئىرەم دەكردو حەزم دەكرد بگەپمەو ئىرە".

گوتى: "پىمخۇشە، وا ەست دەكەيتو ئىرە بەولاتى خۆت دەزاننیت و لىرە خۆت بەنامۆ نازاننیتو وا بەراستىو راشكاویش دەيلنیت". ئىمام عەلى دەلتى: "لىش بىلد باحق من بىلد، خىر البلاد ما حملك"، واتە: ەھموو ولاتىك بۇ جىزىان دەستەداتو باشە، لى باشترىيان ئەو ولاتەيە، ەللىكرتتتو تۆ بەسەرەو ە بىت، واتە: ەھىچ ولاتىك لەولاتىكى دىكە لەپىشتر نىيە، باشترىن ولات ئەو ولاتەيە تۆ تىيدا خۇشگوزەرانو دلنباو ئارامىتو چ جىاوازيەك لەئىوان دانىشتوانىدا نىيە و ناكرىت.

گرامشى، پىويايە واقىعى جفاكى بۇ خۇى، لەئىوان فەرمانرەواو فەرمانبەرەدا دابەش دەبىت. بۇ خەلكى سادەو چىنو توپزەكانى پلىكانەى خوارى جفاك، ەھميشە فەرمانبەرىو فەرمانىيەكان و بەر دەكەوتتو ئەوان نىن، كە دەبنە فەرمانرەوا. ئەو ولاتەى چىلپايى، ئىزىترىايى، چىكى، يۇگوسلافيا، توپزەكانى پلىكانەى خوارى جفاك، ەھميشە فەرمانبەرىو بەرفەرمانىيەكان و بەر دەكەوتتو ئەوان نىن، كە دەبنە فەرمانرەوا. ئەو ولاتەى چىلپايى، ئىزىترىايى، چىكى،

1- {ئەنتۆنى گرامشى (Antonio Gramsci) گەرەترىن تىۆرىزانى كۆمۆنىستى ئىتالىيى. لەزىندانەكانى مۆسۆلىنى فاشىستدا

كۆچى داوى كىرد. }
2- {فىدېرىكو گارسىيا لوركا "Federico Lorca"، شاعىرى مەزنى ئىسپانيا، لەجەنگى نىوخۆ ئىسپانيادا لەلايەن فاشىستو ناسىئونالىستانەو ە شەھىدكرا

3- {ئىلېنۆر كالمېدە "Ellinor Calmhede"، ھاوكرارى (سوعادى) خىزانم بوو لەو زارۆكخانەيى گەرەكى خۇمان پىكەو ەك مامۇستا كارىيان دەكرد. ژنىكى تابلىنى پوحسوكو و ئىسكسوكو و پوخۆش و مۆفۇستو دلپالو زمانشىرىن بوو. لە مانكى سوولى 2005 دا داوى نەخۇشەيەكى دىزىخايەنى شىرەنچە، كۆچى داوى كىردو لەئوگوستىي 2005دا لەگۆرستانى گەرەكى سۆللتونىئا (solentuna) تەرمەكەيان لەسەر ەسەيتى خۆى سوواتاندو خۆلەميشەكەيشيان پۇئاندە سەر گولۆگىاى جىگەيەكى تابىتەى ئەو گۆرستانەدا، كە بۇ خەلكانى سووتىنراو دانراو ە. يادى بەخىترو پەوانى شاد بىت. }

1- {ئەنتۆنى گرامشى (Antonio Gramsci) گەرەترىن تىۆرىزانى كۆمۆنىستى ئىتالىيى. لەزىندانەكانى مۆسۆلىنى فاشىستدا

بۇ بەرپىز وەزىرى دادى

حكومەتى ھەرىمى كوردستان

كاترئىمىر 11 رۆزى 26-4-2006 لەنىو بازار تەبىرو ەى شارى ھولنۆرەدا كۆمەلئىك پۆلىس بەبىناوى ئەو ەى شەرى بەژنان فۇشۇشەو، پىاوىكى بەسالچوويان قۆلبەست كىرد كە جلى كوردى لەبەرداىبوو. كابر شىو ەى لەو كەسانە ئەدەچوو كە شەرى بەژنان دەفۇشن، تەمەنى لەسەر ووى 60 سالانەو دەبوو، بەلام دىسانەو ە كەلەچەيان لەدەست كىرد، دواتر لەبەردەم خەلكەكە جنىوبارىيان كىرد. لەوانەيە تا ئىرە شىو ەيەكى ئاساىى ەبى، بەلام بەداخەو ئەو كۆمەلە پۆلىسە نوور لەرەوشتى پۆلىس كە ئەركى پاراستنى سەر و مالى خەلكو چەسپاندنى ياسايان ەيە، بەشىو ەيەكى ژۆر دىندانە كوتنە وىزەى ئەو پىاو ە، بەدۆنكى، بەشەپازلەو بەپىلەقەو بەقامچى ژۆريان لەو پىاو ەداو لەچەند شۆئندا سەريان شكاند. لەكاتىكدا خۆين لەسەر و گۆللاكى دەچىرايەو ە، كابر دەپارپاىو ەو نكۆلى لەو تۆمەتە دەكرد، بەلام ئەوان شىتگىرەنەر لىيان دەدا، ئەوئەندەيان لىندا تا بوورايەو ەو كەوتە سەرزەو ەى. لەو كاتەدا خىزانىكى كورد كە لەئەوروپا گەرابوونەو ەو شاھىدى ئەو رووداو ەبوونو بە بەرچاوى ئەوانەو ە پىاو ەك لەلايەن پۆلىسەو ە داركارى كرا، دەستيان بەگىيان كىرد، مندالەكانى ئەو خىزانە پى بەدەنگ ھاوارىيان دەكردو داکۆكىيان لەو پىاو ە دەكرد، ئەو ەى نەشارەزايو ەو ەو لەرەوشتى دەيناسن، بەلام لەراستىدا بەزەبىيان بو پىاو ە دەھاتەو ەو لەرەوشتى پۆلىسىش سەريان سوورمابوو. لىرەدا مافى خۇمانە بپرسىن بۆچى پۆلىس دەستەلاتى ئەو ەى پىداربى كە ھاوزمان و ھاوخۆننكى خۆى بەبەرچاوى خەلكو لەنىو بازارى گشتىدا داركارى بكاو ئەوئەندەى لىندا تا دەبووئەتەو ە!؟

ئایا دادگە يان وەزەرەتى ناو ەخۆ ئەو دەستەلاتەى بە پۆلىس داو ە كە بەبى لىپرسىنەو ەو راگرتن لەبەردەم داو ەردا سزای تۆمەتبار بەدات!؟ ئایا بەگۆرەى ياسا كەسى بى ئەو ەى تاوانەكەى بسەلمىندىر بە تاوانبار دادەنر!؟. گریمان كابر تۆمەتبارو تاوانبارىش بوو، بەلام ئایا ياسا ەرىمى كوردستان رگە بەپۆلىس دەدات بەربىتە گىيانى خەلكو لەشۆئنى گشتىدا سووكايتى پىبكاتو رىسواى بكات!؟. ئەگەر لەشۆئنى گشتىو بەبەرچاوى خەلكەو ە ئارا رەفتار لەگەل تۆمەتبارو ولاتىندا بكرى، ئایا لەبنكەكانى پۆلىس لەشۆئنى لىپرسىنەو ە لەزىندانەكاندا بە چ شىۆننك رەفتار لەگەل گىراو ەكاندا دەكرى!؟

ئەو دىمەنە ەئندە قىزەون و دىندانە بوو دەكرى ناوى داپلۆسىرنو سەرکوكتەرى لىبنىن. نەو ەك من و ەك رۆژنامەنووسىك بەلكو تەواوى ئەو خەلكانەى لەو شۆئە نامادەبوونو ناگايان لەو سووكايتە پىكرەندا ەبوو، داخبارو نىگەران بوون. من دلننام ئەمە يەكەمىن كارو داوبىن كارى پۆلىس نابى، بۆيە داواكارم كە بەرئىزانو ەو ەزىرى ناو ەخۆو بەرئۆبەرايەتى پۆلىسى ەرىمى كوردستان پىرارىك بەدەن و لەخۇراو ە خەلك وەك پۆلىس دانەمزىندىرنۆو بەبى رىنۆئنىو نامۆژگاروى شارەزانەبوون لەياسا رەوانەى نۆو شار نەكرىنو لەگىيانى خەلكى بەرنەدرىن.

بەيامىنرى رۆزى گەل

بۇ بەرچاوى سەرۆكى حكومەتى ھەرىم

بارى كەسىتى گۆپر: خزمەتتىكى زۆرو فەرمانگە يەكى فەرامۆشكراو

نا / فەرمان مەھەد

فرلوانەو سەدان گوند دەگرىتەو ە، وپىراى ئەو ەش تەواوى ئەو كەسانەى لەبىنجىندا خەلكى ناوچەكەبوونو لەشارەكانى دىكەدا گىرساىبوونەو ە، چ ئەوانەى رۆزىمى بەس دەرى كىردبوون، چ ئەوانەى بۆخۇيان ناوچەكەيان چۆلگۆرەبوو، بە برىارنىكى حكومەتى ەرىم پەروەندەكانيان رەوانەى ناحىيەى گۆپر كرايەو ە. بەم شىو ەيە ئەرەكى لەرادەبەر خرابە ئەستۆى فەرمانگەى بارى كەسىتى گۆپرەو ە. دەبووايە پەروەندى تايەت بۇ ئەو دروست بكرىت كە ژئانى ھاوسەرتيان پىكەنئاو ەو مندالىان بوو، يان ئەوانەى مریوون لەژئاندا نەماون، وپىراى ئەو ەموو ئەركە قورسو گرانە فەرمانبەرانى فەرمانگەى بارى كەسىتى ژۆر ژاىيانە درىزەيان بەكارەكانى خۇيان داو رۆژانە لەكاترئىم 8ى بەيانى تا 4ى ئىوارە كارىيان دەكرد، ەندى رۆژ چونكە خەلكى ژۆر روويان تىدەكردىن، ناچار دەبوون تا كاترئىم 8ى ئىوارە بمىننەو ە. مخابن ئەوكاتىش لاينى پەروەنددار ئاورى لەو فەرمانبەرە ماندوو نەناسانە ئەدەدايەو ە پىووستىيەكانى بۇ فەرەھم ئەدەكردىن، ەرچۆئنى سوو لوى ئەو ەى بنكى پۆلىسى گۆپر بۇ شۆئنىكى دىكە گوزارايەو ە، ئەو بىنايە بە فەرمانگەى بارى كەسىتى درا. لەم رۆژانە بۇ كارىكى پىووست رىم كوتە ئەو فەرمانگەيە، ەەر بەراستى سەرم سوورما، چونكە ئىشتاش لەم فەرمانگەيدا وەكو سەردەمى پىنشمەركاگەى لەژۆرىكى شىو ە ئەشكەوتدا كار دەكرىت. ەھىچ تابلىوى لەسەر نىيە، مەگەر بە پرسىيار ببىۆزىتەو ە.

1- ئایا حكومەتى ەرىم تولىاى ئەو ەى نىە كە بىنايەك تۆزەن بكاتەو ە!؟
2- ئایا حكومەتى ەرىم پارەى ئەو ەى نىە چەند پاسەوانو پاكەرەو ەيەك بۇفەرمانگەى بارى كەسىتى دابەرزىننیت!؟، لەكاتىكدا سەدان كەس بە پىسولەو پالچىشتى حزب لەسەر مىلاكى ەيزەكانى ناو ەخۆ دامەرزىندراون و مووچە وەردەكروو لەھىچ شۆئنىكیش دەوام ناكەن.
3- ئایا حكومەتى ەرىم ناتواننیت تۆتۆمۆبىلىك بۇ فەرمانگەى بارى كەسىتى گۆپر تەرخان بكات، تاو ەكو ئەو سى فەرمانبەرە رۆژانە بەبى گىرفتو كىشە بتوانن بگەنە فەرمانگەكى خۇيان!؟

4- ئایا بۇ حكومەتو بۇ فەرمانبەرانى ئىستای فەرمانگەكە باشتر نىە كە چەند فەرمانبەرىكى دىكە لەخەلكى ناحىەكە دابەرزىنن تاو ەكو بتوانن بەناسانىو بەبى گىرفت بگەنە شۆئنى كارەكەيان!؟

5- بۆچى حزیەكان دەتوانن

بارەگاكانى خۇيان تۆزەن بكەنەو ە، يان چۆن پارەى ئەو ەيان ەيەكە بىناى تازە دروست بكەنو بە تابلىوى جوان بىانازىننەو ەو ئالای حزیو حكومەتى لەسەر ەلەكەن، بەلام چاويان ئەو فەرمانگەيە ناىبنىو نامادە نىن كە بىرك پارەى بۇ تەرخان بكەنو تۆزەنى بكەنەو ەو بە تابلىو ەكى جوان لەسەرى بنووسن فەرمانگەى بارى كەسىتى گۆپر!؟

6- ئەمۇق حكومەنى ەرىمى كوردستان بوجەى تايەتى خۆى ەيە، ئایا ناتوانى لەو بوجەيەدا بىرك پارە بۇ ئاوەدانكرنەو ەى ئەو فەرمانگەيە تەرخان بكات!؟. جارن بىناوى ئەو دەهينزايەو ە حكومەت ساولو ە لەسەر باجو وگومركدا دەزىتو خەلكىش تولىان نابوو حكومەتى ەرىمىنە، بەلام ئەمۇق حكومەتى ەرىم دەولەمەندەو لەسایەى ئەو ەو ە بەھزاران كەس بوونەتە سەرمایەدارو گىرفانى خۇيان پىركبوو ە، ئەمۇق بىناوى نەبوونىو بىپارەىی لەئارادانىيە، كواتە كىشەكە لەشۆئنى دىكەو ە سەرچاوى گرتو ەو ە.

7- فەرمانگەى بارى كەسىتى فەرمانگەيەكى خزمەتگوزارە، بۇ رابەراپانىدى كارویارى خەلك دەست بەكارو ئاورى لىندانىرتەو ە، بەلام بارەگای حزیەكان خزمەتگوزار نىرنو مشەخۆرىش كەچى پاسەوانو پاكەرەو ەو چىشلتەنەر دەیان كارەندى دىكەيان ەيە، ئایا ئەمە بانىكو لوو ەوا نىە!؟.

8- تۆ بلیسى بەرئۆبەرى ناحىەى گۆپرو بارىزىگارى ھولنۆر سەرۆكى حكومەتى ەرىم ناگايان لەو فەرمانگەيە فەرماشكرو ە نىبىت!؟. تۆ بلیشى ەەر بە رىكەوت ئەو ەھموو ئەركە رووبەرووى سى فەرمانبەرى ماندوو نەئاس كرابتتەو ە!؟
لەكوتابىدا ھىواخوزم كە لاينى پەيوەنددار بەرئۆوى ئاور لەو فەرمانگەيە بداتەو ە پىداوستىيەكانيان بۇ دابىن بكات.